

ANNE VE ANNE ADAYLARININ SÜT BANKASI İLE İLGİLİ TUTUMLARI ATTITUDES OF MOTHER AND EXPECTANT MOTHERS ABOUT MILK BANK

Öğr. Görevlisi Belma UZUN

Gedik Üniversitesi, belma.uzun@gedik.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2548-0675

Dr. Öğretim Üyesi Onur YARAR

Okan Üniversitesi, onur.yarar@okan.edu.tr, orcid.org/0000-0001-9543-6891

Makale Gönderim-Kabul Tarihi (22.04.2020-26.08.2020)

Özet

Amaç: Anne sütü ile beslenme bebeğin bağışıklık sisteminin güçlenmesi için en önemli besin kaynağıdır. Bununla beraber anne sütünün geç geldiği ya da yetersiz olduğu durumlarda birçok alternatif beslenme şekli bulunmaktadır. Bunlardan birisi özellikle batı ülkelerinde uygulanmakta olan süt bankası sistemidir. Bu çalışma anne ve anne adaylarının süt bankasına olan tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Metot: Çalışma anne ve anne adaylarının anne sütü bankasına olan tutumlarını ölçmek için yapılan nicel bir araştırmadır. Çalışmada yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Anket soruları 6'lı Likert ölçeği tipinde hazırlanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular: Yaş ile endişe algısı arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki ($r= ,244$; $p= ,003<0.01$); Eğitim durumu ile ön yargı arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki ($r= ,277$; $p= ,001<0.01$); Çocuk sahibi olma ile uygunluk algısı arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r= ,167$; $p= ,047<0.05$).

Sonuç: Yapılan çalışmada anne ve anne adaylarının %82'sinin anne sütü bankası hakkında bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Buna rağmen anne ve anne adayları anne sütü bankasının işleyişi ile ilgili endişelerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu kaygılar daha çok bebeğin hastalık kapabileceği ve süt bankalarının ticari amaçlı kullanılabileceği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, süt bankası, anne, bebek

Abstract

Objective: Breast feeding is the most important nurture source for the strengthening of the baby's immune system. However, there are many alternative nutritional forms in cases where mother's milk is late or inadequate. One of these is the milk bank system, which is especially applied in the western countries. This study was conducted to evaluate the attitudes of mother and mother candidates to the human milk bank.

Methods: The study is a quantitative research which was done to measure the attitudes of mother and mother candidates to the human milk bank. It was implemented questionnaire method in the study. The questions of questionnaire were prepared in the form of Six-Point Likert Scale. Correlation and regression analysis were used in evaluating the data

Results: there is a weak, positive direction relationship between age and worry perception ($r = ,244$; $p = ,003 < 0.01$). There is a weak and positive direction relationship between education status and prejudice ($r = ,277$; $p = ,001 < 0.01$). There is a weak and positive direction relationship between having a child and conformity ($r = ,167$; $p = ,047 < 0.05$).

Conclusion: In the study, it was been seen that 82% of mother and mother candidates were not knowledgeable about human milk bank. In spite of they have concerns about functioning of human milk bank. These concerns are that the baby may be sick and the human milk banks may be used for commercial purposes.

Key words: Mother's milk, Human Milk Bank, Mother, Baby

GİRİŞ

Anne sütü yeni doğan bebeklerde tüm sıvı, enerji ve besin öğelerini içeren en doğal ve ideal besin kaynağıdır (A. Ş. Erenel et al., 2017). Bu besin kaynağı, bebeklerin gelişimine katkı sağlamanın yanında onları hastalıklara karşı korumada ve bağışıklık sistemlerinin gelişmesinde de fayda sağlamaktadır (Kul Uçtu & Özerdoğan, 2017). Anne sütü bu faydalarının yanında aynı zamanda mortalite ve morbiditenin de azalmasında etkili bir besin ögesidir (Ünsal, Atlıhan, Özkan, Targan, & Hassoy, 2005). Ancak anne sütünün bu etkileri emzirme süresi, sıklığı, ek gıda ve sıvılara başlama zamanına göre farklılık göstermektedir (Akyüz, Kaya, & Şenel, 2007). Dünya sağlık örgütü doğumdan itibaren ilk ay anne sütü dışında hiçbir ek gıda verilmemesi gerektiğini ifade etmektedir (Demirtaş, 2011). İlk 6 ay sadece anne sütü ile beslenen bebeklerinin ek gıda alan bebeklere göre daha sağlıklı olduğu gözlemlenmiştir (Alp, Altınkaynak, & Yıldız, 1991). Bununla birlikte anne sütü ile beslenme bebeğin bedensel gelişiminin yanında zihinsel ve kişisel gelişimi bakımından da önemli görülmektedir (Kalaycıoğulları, 2016). Anne sütünün içeriğinde bulunan whey proteinleri kolay sindirilebilmesini sağlamakta ve anne sütündeki kalsiyum daha kolay emilebilmektedir (Lawrence, 1985) .

Anne ve bebekten kaynaklanan bazı nedenlerden dolayı bebekler anne sütü ile beslenememektedirler (Pekdemir, 2015). Ülkemizde ise ilk altı aylık dönemde sadece anne sütü ile beslenme oranı istenilen seviyelerde değildir (Gökdoğan & Akdolun Balkaya, 2010). Bunda

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 6 Sayı/Issue : 3 Yıl/Year : 2020 ISSN -2149-6161

annelerin emzirme süresi ve teknikleri konusunda yeterli seviyede bilgi sahibi olmaması da büyük bir etkidir (Uslu, Can, Ozdemir, & Bulbul, 2013). Bu nedenle sağlık bakanlığınca annelerin bebeklerini erken emzirmeye başlamaları ve emzirmeyi sürdürmeleri için eğitimler doğum hastanelerinde eğitimler verilmektedir (Bolat et al., 2013).

Verici anne sütü, başka bir anne tarafından bağışlanan ve süt bankası tarafından işlenerek muhafaza edilen süttür (Eksioglu, Yesil, & Ceber Turfan, 2015). Süt bankası, palyatif bakım hizmeti ve tedavi stratejisi olarak ikinci basamak sağlık hizmeti olarak fonksiyon görmekle birlikte, uzun vadedeki komplikasyonları önleyerek hastalık ve ölüm oranlarını azaltması nedeniyle aynı zamanda birinci basamak sağlık hizmeti sunmaktadır (Arnold, 2006). Süt bankasına yapılan bağışlar emziren kadınlar tarafından yapılmaktadır. Annelerin sütleri bebeklerini beslemelerinin yanında süt bağışında bulunmalarına izin verecek kadar çoktur. Fransa'da yapılan bir çalışma süt bağışında bulunan annelerin fedakâr ve iyimser tutum nedeniyle bağış yaptıklarını göstermiştir (Azema E, 2003). Süt bağışçısı olacak anne ilaç kullanmamalı ayrıca bebeğin doktoru annenin süt bağışçısı olacağı konusunda hemfikir olmalı. Süt bankası rutin olarak öncelikle bağışta bulunacak anneden sağlık bilgisi talep eder ve birtakım tetkikler için kan alır. Genellikle süt bağış yapan annede HIV-1, HIV-2, T hücreli Lösemi, Hepatit B, Hepatit C, Sifiliz hastalıklarının olup olmadığına bakılır ((HMBANA), 2015). Bağışçı, kan testleri ve anamnez yönünden risk oluşturmuyorsa süt bankası tarafından sütün toplanması ve dağıtılması için bir takım standart prosedürleri izler. Süt bankası anneye göğüs temizliği ve göğüs pompalama prosedürleri hakkında bilgi verir, ayrıca sütün sağılacağı kapları temin eder. Süt kaplarında sağıldıkları tarih ve saat not edilir. Süt kapları dolana kadar dondurucuda kalır ve süt bankasında, süt -20 ° C'de saklanır. Daha sonra donör anne sütleri 100 ml şişelere yerleştirilip 30 dakika süre ile 62.5 derecede su banyosunda tutularak pastörizasyon işlemi yapılır. Ardından hızlı soğutma ile -20 derecede tutulmaktadır (Moro GE, 2012). İlk süt bankası 1909'da Avusturya Viyana'da kurulmuştur. Viyana'dan kısa bir süre sonra, süt bankası Amerika Birleşik Devletleri, Boston Yüzer Hastanesinde ve daha sonra tüm dünyayı izlemektedir. Yapılan çalışmalar banka sütü ile beslenen bebeklerde nekrotizan enterokolit, geç başlangıçlı sepsis, gıda intoleransı görülme oranının düşük olduğunu ve taburculuk süresinin kıaldığını tespit etmişlerdir. Bu düşünceden hareketle süt bankalarının sağlık sistemine maliyet etkililiği yüksek uygulama olarak değerlendirilebilir (Mackenzie C, 2013). Süt bankaları farklı ülkelerde yaygın olarak kullanılıyor olmasına rağmen ülkemizde hem teknik hem de dini nedenlerden dolayı henüz kurulamamıştır (Tolunay, 2014).

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma anne ve anne adaylarının anne sütü bankasına olan tutumlarını ölçmek için yapılmıştır. Bu amaçla bir ölçek altılı likert tipi bir ölçek hazırlanmış ve katılımcıların cevaplarını Kesinlikle Katılıyorum (6), Katılıyorum (5), Biraz Katılıyorum (4), Biraz Katılmıyorum (3), Katılmıyorum (2), Hiç Katılmıyorum (1) şeklinde vermeleri istenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma İstanbul ilinde Kadın Doğum hizmeti veren bir hastanede Eylül 2017 ve Kasım 2017 tarihleri arasında anket yöntemi ile yapılmıştır. Araştırma anne ve anne adaylarının anne sütü bankasına olan tutumlarını ölçmek için yapılan nicel bir araştırmadır. Çalışmada kullanılan anket soruları araştırmacı tarafından altılı likert tipi ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 programına girilerek analiz edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma 3 aylık bir periyotta gerçekleştirildiğinden ve katılım gönüllü olduğundan 142 kişi ile sınırlı kalmıştır.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırma İstanbul ili Pendik ilçesinde hizmet veren bir kadın doğum polikliniğinde gerçekleştirilmiş olup toplam 142 kişi katılım sağlamıştır. Katılımcılara ait demografik değişkenler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1. Demografik Değişkenler

		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yaş	18-27 yaş	55	38,7	38,7
	28-37 yaş	64	45,1	83,8
	38-47 yaş	21	14,8	98,6
	48-57 yaş	2	1,4	100,0
Eğitim Durumu	İlköğretim	25	17,6	17,6
	Ortaöğretim	87	61,3	78,9
	Ön Lisans	17	12,0	90,8
	Lisans ve üzeri	13	9,2	100,0
Medeni Durum	Evli	127	89,4	89,4
	Bekar	15	10,6	100,0
Kaç çocuğunuz var	Çocuk sahibi olmayan	42	29,6	29,6
	1 Çocuk	38	26,8	56,3
	2 Çocuk	39	27,5	83,8
	3 Çocuk	17	12,0	95,8
	4 Çocuk ve üzeri	6	4,2	100,0
Aylık gelir	1300-2000 TL	43	30,3	30,3
	2001-2700 TL	53	37,3	67,6
	2701-3400 TL	33	23,2	90,8
	3401-4100 TL	10	7,0	97,9
	4101 TL ve üzeri	3	2,1	100,0
Sosyal Güvence	SSK	107	75,4	75,4
	Emekli Sandığı	5	3,5	78,9
	Bağ-Kur	15	10,6	89,4
	Yeşil Kart	3	2,1	91,5

Sosyal güvencem yok		12	8,5	100,0
Anne sütü uygulaması hakkında bilgi sahibi misiniz?	Evet	25	17,6	17,6
	Hayır	117	82,4	100,0
Daha önce başka bir çocuğa hiç süt emzirdiniz mi?	Evet	9	6,3	6,3
	Hayır	133	93,7	100,0
Çocuğunuza başka bir anne tarafından süt emzirildi mi?	Evet	6	4,2	4,2
	Hayır	136	95,8	100,0
Toplam		142	100,0	

Tabloda görüldüğü üzere katılımcılar genel anlamda genç katılımcılardan oluşmaktadır. Bunda katılımcıların genel olarak anne adaylarından oluşmasının etkisi vardır. Katılımcıların %61'i ortaöğretim mezunlarından oluşmaktadır. Sosyal güvence açısından katılımcıların %75,4'ü SSK'lı hastalardan oluşmaktadır.

BULGULAR

Soruların madde analizi yapılmış ve anketin bütününe katkısı araştırılarak ortaya konulmuştur. Güvenilirlik testi sonucunda ölçek, 880 düzeyinde yüksek derecede güvenilir bulunmuş olup, ölçek faktör analizi yapmak için de uygun bulunmuştur. KMO değeri ,788 bulunmuş olup değişkenlerin birbiriyle korelasyon gösterip göstermediğini sınavan Barlett's test anlamlılığı (p=0,000) faktör analizi yapmanın uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi sonucu altı faktör elde edilmiş ve bu faktörler 'endişe algısı, yarar algısı, hastalık algısı, ön algısı, uygunluk algısı ve güven algısı' şeklinde isimlendirilmiştir.

Tablo2. Faktör Analizi

Faktör adı	Sorular	Bileşenler					
		1	2	3	4	5	6
Endişe algısı	Anne sütü bankasından elde edilen süt nedeniyle öz anne ile bebek arasındaki duygusal bağın zayıflayacağına inanıyorum.	,900					
	Anne sütü bankasından alınan süt ile bebeğim ile aramdaki duygusal bağın zayıflayacağını düşünüyorum	,839					
	Süt bankasında muhafaza edilecek anne sütlerinin besin değerinin düşeceğine inanıyorum	,812					
	Anne sütü bankasındaki sütün tercih edilmesi sebebiyle annelerin çocuklarını daha az emzireceğine inanıyorum.	,805					
	İhtiyacı olmayan kişilerin de süt bankasından anne sütü alacağına inanıyorum	,728					
	Bazı annelerin vücut yapılarının bozulmaması için emzirme yerine anne sütü bankasını tercih edeceğini düşünüyorum.	,727					

	Anne sütü bankasından elde edilen sütün emzirmenin yerini tutamayacağına inanıyorum.	,716
	Süt bankasından süt temin ettiğim zaman bebeğimin fiziksel özellikleri ve kişiliği bana benzemez	,516
Yarar algısı	Bebeğimi emzirme problemim olursa Anne sütü bankasından süt temin ederim	,900
	Anne sütü bankasından bebeğim için süt almayı doğru buluyorum.	,857
	Yeterli sütüm olmazsa takviye için süt bankasından süt almayı düşünürüm	,819
	Anne sütü bankası olursa fazla olan sütümü bağışlamayı düşünürüm.	,754
	Anne sütü bankasından alacağım süt ile bebeğimin bağışıklık sisteminin güçleneceğine inanıyorum.	,665
	Süt bankasından alınacak sütün besin değerinin bebeğin kendi annesinin sütü gibi kaliteli olduğunu düşünüyorum	,568
	Bebeğin emzirme anındaki sıcaklığı süt bankasındaki süttten de alabileceğini düşünüyorum.	,475
Hastalık algısı	Süt bankasından temin ettiğim sütün bozuk olup olmadığını anlayamam ve bebeğimi zehirlerim diye korkarım	,777
	Süt bankasından temin edilen sütün steril olup olmadığını bilmediğim için bebeğime mama vermeyi tercih ederim	,736
	Bilmediğim ve tanımadığım insanların anne sütlerinden faydalanmanın sakıncalı olduğunu düşünüyorum.	,677
	Süt bankasından temin edilen süt ile, genetik hastalığı olan kişinin hastalığı çocuğuma geçer.	,648
	Anne sütü bankasından alınacak sütlerle bebeğime bulaşıcı hastalık geçebileceğini düşünüyorum.	,616
Ön yargı	Anne sütü verecek kadınların süt verme işini ticarete dönüştüreceğini, sütlerini satacaklarını düşünüyorum.	,718
	Anne sütü verecek kadınların para kazanmak için kendi çocuklarını emzirmeyi ihmal edeceklerini düşünüyorum.	,714
Uygunluk algısı	Anne sütü bankalarının sağlıklı bir şekilde işleyeceğine inanıyorum.	,743
	Anne sütünü başka bebekler için bağışlamanın toplumsal değerlere uygun olduğunu düşünüyorum.	,623
Güven algısı	Anne sütü bankasının kurulmasını doğru buluyorum.	,712
	Anne sütü bankasında yeterli denetimlerin yapılacağına inanıyorum.	,514

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 9 iterations.

Hem faktörlerin hem de demografik değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisini incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo3. Korelasyon tablosu

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Yaş	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 142									
Eğitim Durumu	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,254** ,002 142	1 142								
Kaç çocuğunuz var	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,505** ,000 142	-,259** ,002 142	1 142							
Aylık gelir	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,096 ,256 142	,227** ,007 142	,151 ,073 142	1 142						
Daha önce başka bir çocuğa süt emzirdiniz mi?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,192* ,022 142	,253** ,002 142	-,263** ,002 142	,035 ,679 142	1 142					
Çocuğunuza başka bir anne tarafından süt emzirildi mi?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,107 ,204 142	,204* ,015 142	-,232** ,005 142	-,007 ,935 142	,807** ,000 142	1 142				
Endişe algısı	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,244** ,003 142	-,011 ,893 142	,160 ,057 142	,115 ,174 142	-,026 ,755 142	-,163 ,053 142	1 142			
Yarar algısı	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,013 ,876 142	-,014 ,871 142	,100 ,235 142	-,210* ,012 142	-,009 ,915 142	-,096 ,256 142	,000 1,000 142	1 142		
Ön yargı	Pearson Correlation	-,110	,277**	-,041	,137	,149	,070	,000	,000	1	

	Sig. (2-tailed)	,193	,001	,628	,105	,077	,408	1,000	1,000		
	N	142	142	142	142	142	142	142	142	142	
Uygunluk algısı	Pearson Correlation	,070	-,086	,167*	,046	-,085	-,014	,000	,000	,000	1
	Sig. (2-tailed)	,409	,310	,047	,584	,315	,866	1,000	1,000	1,000	
	N	142	142	142	142	142	142	142	142	142	142

** . Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlıdır (2-tailed).

* . Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlıdır (2-tailed).

Yaş ile endişe algısı arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki ($r = ,244$; $p = ,003 < 0.01$); Eğitim durumu ile ön yargı arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki ($r = ,277$; $p = ,001 < 0.01$); Çocuk sahibi olma ile uygunluk algısı arasında zayıf, pozitif yönlü bir ilişki vardır ($r = ,167$; $p = ,047 < 0.05$). Korelasyon analizi sonucu değişkenler arasında bulunan ilişkinin rastlantısal olup olmadığını anlamak için regresyon analizi yapılmıştır.

Yaş ile Endişe Algısı Arasındaki Regresyon:

Bağımsız değişken (yaş) ile bağımlı değişken (endişe algısı) arasındaki ilişki regresyon analizine tabi tutulmuştur.

Model Özeti

Model	R	R2	Düzeltilmiş R2	Tahmini Standart Hata
1	,244 ^a	,059	,053	,97327500

a. Belirleyiciler: (Sabit), Yaş

Bağımsız değişken olan yaş değişkeni bağımlı değişken durumundaki endişe algısını %5,9 oranında açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle endişe algısı %6 oranında yaşa bağlı olarak değişim göstermektedir.

ANOVA^a

Model	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
1 Regresyon	8,383	1	8,383	8,850	,003 ^b
Kalan	132,617	140	,947		
Toplam	141,000	141			

a. Bağımlı değişken: Endişe algısı

b. Bağımsız değişken: (Sabit), Yaş

Anova tablosunun anlamlılık sütunundaki değer, söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin $p = 0.003 < 0.01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Eğer bu değer 0.01'den büyük çıksaydı ilişkinin rastlantısal olduğu ifade edilebilirdi. Söz konusu bu durum $F(1,140) = 8,850$; $p < 0.01$ şeklinde formüle edilebilir.

Katsayılar Tablosu

Model	Standartlaştırılmamış katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar		t	Sig.
	B	Standart hata	Beta			
1 (Sabit)	-,588	,214			-2,749	,007
Yaş	,329	,110	,244		2,975	,003

a. Bağımlı değişken: Endişe algısı

Katsayı tablosunda görüldüğü üzere yaş bağımsız değişkeninin katsayısı 0.329 olarak bulunmuştur. Sabit değer ise -0.588'dir. Buna göre $Y = 0.329X + -0.588$ denklemi yaş bağımsız değişkeninin endişe algısı bağımlı değişkenini nasıl etkilediğini göstermektedir.

Eğitim İle Ön Yargı Arasındaki Regresyon

Bağımsız değişken (eğitim durumu) ile bağımlı değişken (ön yargı) arasındaki ilişki regresyon analizine tabi tutulmuştur.

Model Özeti

Model	R	R2	Düzeltilmiş R2	Tahmini Standart Hata
1	,277 ^a	,077	,070	,96440398

a. Belirleyiciler (Sabit): Eğitim Durumu

Bağımsız değişken olan eğitim değişkeni, bağımlı değişken durumundaki ön yargıyı %7,7 oranında açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle endişe algısı %7,7 oranında yaşa bağlı olarak değişim göstermektedir.

ANOVA^a

Model	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
Regresyon	10,789	1	10,789	11,601	,001 ^b
1 Kalan	130,211	140	,930		
Toplam	141,000	141			

a. Bağımlı değişken: Ön yargı algısı

b. Bağımsız değişken (Sabit): Eğitim Durumu

Anova tablosunun anlamlılık sütunundaki değer, söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin $p = 0.001 < 0.01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Eğer bu

değer 0.01'den büyük çıksaydı ilişkinin rastlantısal olduğu ifade edilebilirdi. Söz konusu bu durum $F(1,140) = 11,601$; $p < 0.01$ şeklinde formüle edilebilir.

Katsayılar Tablosu

Model	Standartlaştırılmamış katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar		Sig.
	B	Standart hata	Beta	t	
(Sabit)	-,714	,225		-3,177	,002
1 Eğitim Durumu	,334	,098	,277	3,406	,001

a. Bağımlı değişken: Ön yargı algısı

Katsayı tablosunda görüldüğü üzere yaş bağımsız değişkeninin katsayısı 0.334 olarak bulunmuştur. Sabit değer ise -0.714'dir. Buna göre $Y = 0.334X + -0.714$ denklemi yaş bağımsız değişkeninin endişe algısı bağımlı değişkenini nasıl etkilediğini göstermektedir.

Çocuk Sayısı İle Uygunluk Arasındaki Regresyon

Model Özeti

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Tahmini Standart Hata
1	,167 ^a	,028	,021	,98949535

a. Belirleyiciler (sabit): Kaç çocuğunuz var

Bağımsız değişken olan eğitim değişkeni, bağımlı değişken durumundaki uygunluk algısını %2,8 oranında açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle endişe algısı %2,8 oranında çocuk sayısına bağlı olarak değişim göstermektedir.

ANOVA^a

Model	Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
Regresyon	3,926	1	3,926	4,010	,047 ^b
1 Kalan	137,074	140	,979		
Toplam	141,000	141			

a. Bağımlı değişken: Uygunluk algısı

b. Bağımsız değişken: (Sabit), Kaç çocuğunuz var

Anova tablosunun anlamlılık sütunundaki değer, söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin $p = 0.047 < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Eğer bu değer

0.05'den büyük çıksaydı ilişkinin rastlantısal olduğu ifade edilebilirdi. Söz konusu bu durum $F(1,140)=4,010$; $p<0.05$ şeklinde formüle edilebilir.

Katsayılar Tablosu

Model	Standartlaştırılmamış katsayılar		Standartlaştırılmış katsayılar		Sig.
	B	Standart hata	Beta	t	
(Sabit)	-,191	,126		-1,510	,133
1 Kaç çocuğunuz var	,141	,070	,167	2,002	,047

a. Bağımlı değişken: Uygunluk algısı

Katsayı tablosunda görüldüğü üzere Çocuk sayısı bağımsız değişkeninin katsayısı 0.141 olarak bulunmuştur. Sabit değer ise -0.191'dir. Buna göre $Y=0.141X + -0.191$ denklemi çocuk sayısı bağımsız değişkeninin uygunluk algısı bağımlı değişkenini nasıl etkilediğini göstermektedir.

TARTIŞMA

Çalışmada katılımcıların %82'si anne sütü uygulaması hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Güney Avustralya'da 2013 yılında yapılan bir çalışmaya katılan bireylerin bir kısmı süt bankasını hiç duymadıklarını belirtirken bir kısmı ise yaşadığı yerde süt bankası olduğunu fakat süt bankasının işleyişi konusunda fikir sahibi olmadıkları hatta kan bağışi gibi algıladıklarını belirtmişlerdir (Mackenzie C, 2013). Katılımcıların %69'u anne sütü bağışi yapacak kişilerin süt verme işini ticarete dönüştüreceğini; %72'si anne sütü verecek kişilerin kendi çocuklarını ihmal edeceklerini ifade etmiştir.

Araştırmada dikkat çeken diğer bir husus da katılımcıların %32'si süt bağışi yapmanın toplumsal değerlere uygun olduğunu %18'i uygun olmadığını ifade ederken %50'si ise uygunluk konusunda net bir ifade kullanamamış olmasıdır. Bunda dini inanışların çok etkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü İslami kaynaklara göre başka bir anne tarafından temin edilen süt, sütanne ve sütkardeşler arasında evlenme engeli oluşturmaktadır. Bu nedenle süt bankalarından elde edilen sütte kayıt tutulmayacağı, sütanne ile sütkardeşlerin tespit edilemeyeceği ve dinen yasaklanan evliliklerin olacağı endişesi ile süt bankasının kurulması uygun görülmemiştir (Pekdemir, 2015). Bazı islam yazarlarınca kimliği bilinmeyen bir anneden alınan sütün, bebek için hayati bir problem olmadığı sürece bebeğe verilmemesi gerekliliği vurgulanmıştır (Yokmaç Çelik & Çelik, 2014). Bilinen bir donörden alınan anne sütünün, güvenilir ve hijyen yönünden kontrolü yapıldıktan sonra etkili bir şekilde kullanılabilmesi ve müslüman bir ülkede süt bankasına yönelik etik sorunlara çözüm konusunda bir alternatif olabileceği yönünde görüşler de mevcuttur (AL-Naqeeb NA, 2000). Bununla birlikte hastane ortamında bilinen bir donörden alınacak anne sütü uygulaması ile bu

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 6 Sayı/Issue : 3 Yıl/Year : 2020 ISSN -2149-6161

güvenin sağlanacağı düşünülmektedir (Demirtaş, 2011). Diğer bir ifadeyle ‘Kimlikleme’ de diyebileceğimiz, kayıt altına alınan, alıcı ve vericinin birbirini tanıdığı bir sistemle bu güven probleminin önüne geçilebilecektir.

Katılımcıların %33’ü süt bankasından temin edilen sütle bebeğine hastalık geçeceğine inandığını ifade etmiştir. Yapılan başka bir çalışmada da hastalık riskinin olması, dini hassasiyetlere dikkat edilmeyeceği ve sistemin doğru işlemeyeceği endişesi ile katılımcıların süt bankası kurulmasına endişeli yaklaşıtları ifade edilmiştir (Kul Uçtu & Özerdoğan, 2017). Bu nedenle bağış yapmak isteyen ya da süt bankasından süt tedarik etmek isteyenlerin hassasiyetleri de göz önüne alınarak güvenilirlik sağlanmalıdır (Eksioglu et al., 2015).

Katılımcıların %83’ü anne sütü bankasından temin edilen sütün emzirmenin yerini tutamayacağına inandığını ifade etmiştir. Yapılan araştırmalara göre emzirme bebekle anne arasındaki duygusal bağı güçlendirmektedir (Eker & Yurdakul, 2006). Bu anlamda süt bankasından temin edilecek sütün emzirmenin yerini tutması mümkün gözükmemektedir. Bununla beraber anne sütünün olmadığı durumlarda donörlerden alınan sütün verilmesi tavsiye edilmektedir (Kul Uçtu & Özerdoğan, 2017).

Ülkemizde doğum sonrası izinlerin kısa olması ek gıdalara 6 ay içerisinde başlanmasında önemli bir etkidir (Samli ve ark., 2006). Erken dönemlerde ek gıdaya başlanması hem anne hem de bebek sağlığını olumsuz etkilemektedir (A.Ş. Erenel & Eroğlu, 2005). Bebeklere anne sütünün daha uzun süreli verilebilmesi için izin uygulamasının yeniden gözden geçirilmesi ya da yeni doğum yapmış çalışan anneler için daha esnek çalışma uygulamalarının düzenlenmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte annelerin emzirme konusunda verilecek eğitimlerle bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Eryılmaz’ın yaptığı araştırmaya göre anneler bu eğitimleri daha çok aile büyüklerinden ve geçmiş deneyimlerinden aldıkları ifade edilmiştir (Eryılmaz, 1998). Ancak bu eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmesi gerekmektedir. Özellikle ilk gebeliklerde anne adayları emzirme konusunda eğitimle desteklenmelidir (İnce, Kondolot, Yalçın, & Yurdakök, 2010).

İlk altı ayda sadece anne sütü verilmesi ile 1.3 milyon bebek ölümünün önüne geçileceği ifade edilmektedir (Özer, Taş, & Ekerbiçer, 2010). Gelişmekte olan ülkelerde ise bebek ölümlerinin yaklaşık %50’si anne sütü verilmediği için olmaktadır (Giray, 2004).

Bebeklerde ilk altı ayda anne sütünden sonra en sağlıklı ve besleyici besin kaynağı bağışçı annenin sütüdür (Kadioğlu & Şahin, 2014). Ancak bununla ilgili olarak süttten faydalanacakların endişelerinin giderilmesi gerekmektedir. Toplumsal tutum ve değerlere dikkat edilerek toplum tarafından kabul görmüş uzmanların görüş ve önerileri ön plana çıkarılmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yenidoğan çocuklar için anne sütünün önemi tartışılmayacak kadar bilinen bir gerçektir. Batı toplumlarından anne sütünün olmadığı ya da yetersiz olduğu durumlarda süt bankasından sağlanan süt ile beslenme ihtiyacı karşılanmaktadır. Ancak Müslüman ülkelerde anne sütü bankasının kurulması ile ilgili tartışmalar devam etmektedir. Bu nedenle toplumsal değer ve tutumlar da göz önüne alınarak süt bankası ile ilgili tereddütlere çözüm önerileri üretilmelidir. Süt bankası ile ilgili daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

473

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

<http://dergipark.gov.tr/usaysad>

(UZUN, B. / YARAR, O.)

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 6 Sayı/Issue : 3 Yıl/Year : 2020 ISSN -2149-6161

- Akyüz, A., Kaya, T., & Şenel, N. (2007). Annenin emzirme davranışının ve emzirmeyi etkileyen durumların belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2007; 6(5): 331-335.
- Alp, H., Altunkaynak, S., & Yıldız, L. Anne sütünün enfeksiyonlardan koruyucu etkisi. *Aile ve Toplum*, 1991; 1(1): 39-44.
- AL-Naqeeb NA, A. A. (2000). The Introduction of Breast Milk Donation in a Muslim Country. *Journal of Human Lactation* 16(4), 346-350.
- Arnold, L. (2006). The Ethics of Donor Human Milk Banking. *Breastfeeding Medicine* 1(1), 3-13.
- Azema E, C. S. (2003). Breast milk donors in France: a portrait of the typical donor and the utility of milk banking in the French breastfeeding context. *J Hum Lact*, 199–202.
- Bolat, F., Uslu, S., Bolat, G., Bulbul, A., Arslan, S., Celik, M., . . . Nuhoglu, A. Factors affecting breast feeding in the first six months of life. *Tuberculin Skin Test in Children*, 2013; 11(1): 5-13. doi:10.52222/j.child.2011.005
- Demirtaş, B. Türkiye’de anne sütü bankaları olmalı mı? *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2011; 14(1): 73-77.
- Eker, A., & Yurdakul, M. Annelerin bebek beslenmesi ve emzirmeye ilişkin bilgi ve uygulamaları. *Sürelî Tıp Eğitimi Dergisi*, 2006; 15(9): 158-163.
- Eksioglu, A., Yesil, Y., & Ceber Turfan, E. Mothers’ views of milk banking: sample of İzmir. *Turk Pediatri Ars*, 2015; 50(2): 83-89. doi: 10.5152/tpa.2015.2406
- Erenel, A. Ş., & Eroğlu, K. Doğum sonrası ilk altı ayda ev ziyareti yoluyla desteklenen emzirme eğitimi modelinin etkili emzirme davranışı üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2005; 12(2): 43-54.
- Eryılmaz, G. Erzurum bölgesinde emziren annelerin emzirme işlemi hakkındaki bilgi düzeyleri, uygulamalarının belirlenmesi ve hemşirenin rolü. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1998; 1(2): 1-10.
- Giray, H. Anne sütü ile beslenme. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 2004; 13(1): 12-15.
- Gökdoğan, M., & Akdolun Balkaya, N. Anne sütünü artırmaya yönelik bitkisel çay kullanımı ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2010; 3(4): 187-194.
- (HMBANA), H. M. (2015). *Guidelines for the Establishment and Operation of a Donor Human Bank*. North America.
- İnce, T., Kondolot, M., Yalçın, S. S., & Yurdakök, K.. Annelerin emzirme danışmanlığı alma durumları. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2010; (53): 189-197.
- Kadıoğlu, M., & Şahin, N. H. Anne Sütü Bağışı: Türkiye’deki Durum Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 2014; 1(2): 102-114.
- Kalaycıoğulları, S. Roma yazımında emzirme: anne sütünün bebeğin bedensel ve zihinsel gelişimine etkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi - DTCF Dergisi*, 2016; 56(2): 319-331. doi: 10.1501/Dtcfder_0000001493
- Kul Uçtu, A., & Özerdoğan, N. Anne Sütü Bankası. *Manisa CBU Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2017; 4(2): 593-596.
- Lawrence, R. (1985). Breastfeeding: A guide for the Medical Profession. *Breastfeeding and Human Lactation 2nd ed.* St. Louis: C.V. Mosby.
- Mackenzie C, J. S. (2013). Mothers’ knowledge of and attitudes toward human milk banking in South Australia. *a qualitative study. J Hum Lact*, 222-229.
- Moro GE, A. S. (2012). Heat treatment of human milk. *J Pediatr Gastroenterol Nutr*, 165-166.

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 6 Sayı/Issue : 3 Yıl/Year : 2020 ISSN -2149-6161

- Özer, A., Taş, F., & Ekerbiçer, H. Ç. 0-6 Aylık bebeği olan annelerin anne sütü ve emzirme konusundaki bilgi ve davranışları. TAF Preventive Medicine Bulletin, 2010; 9(4), 315-320.
- Pekdemir, Ş. İslam hukukuna göre anne sütü bankaları. The Journal of Academic Social Science Studies, 2015; 10(40): 537-537. doi: 10.9761/jasss3073
- Tolunay, O. Breastfeeding in history of turkish medicine-Türk tıp tarihinde emzirme. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 2014; 4(3): 6-10.
- Uslu, S., Can, E., Ozdemir, H., & Bulbul, A. The knowledge of mothers about breastfeeding in a neonatal unit. Tuberculin Skin Test in Children, 2013; 10(2): 82-85. doi: 10.5222/j.child.2010.082
- Ünsal, H., Atlıhan, F., Özkan, H., Targan, Ş., & Hassoy, H. Toplumda anne sütü verme eğilimi ve buna etki eden faktörler. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 2005; 48(3): 226-233.
- Yokmaç Çelik, N., & Çelik, S. Milk banking in turkey: review. Türkiye klinikleri, J Med Ethics, 2014; 22(1): 33-37.